

Nro. 6.

A' FELS. CSASZÁRNAK ÉS A. KIRALYNAK
KEGYELMES ENGEDELMÉBŐL.

Bécsből, Pénteken Julius 19-ik napján
1805-ik esztendőben.

B é c s.

Bar. *Laudon* Cs. Kir. F. Marsal Lajtinántot Königsgrátzi osztályos Commandirozóvá tenni méltoztatott Császár Eö Felsege. — Az ide egy óráni földre fekvő *Simmering* nevezetű helységnek mezőségénn volt tábor helyenn fekütt Csász gyalog és lovas Regementek, szokott fegyverben való gyakoróltatásoknak végződése után ismét szellyel oszlottak.

A' Madritti Kir. udvarnál Cs. Kir. követséget viselt, de onnan e' napokban vissza jött Gróf *Elz* helyébe, ismét Gróf *Gradenigo* Urat küldötte újabb instructiókkal Eö Cs. Kir. Felsege, a' ki minekelötte oda menne, familiáját tárgyazó dol-

gában Velentzébe utazott. — A' Liguriai Respublikánál néhány esztendőig követséget viselt *Chevalier Giusti*, most onnan vissza hivattatott. — Orosz herczeg *Dolgoruky*, negyed nappal ennekelőtte négy kotsival ide érkeztén, Orosz Generál Gróf *Winzingerode* urat, a' ki az ötöt érdeklő betegség miatt tovább nem utazhatott, itten találta. — Orosz Csász. Kamarás Ur *Novosilzof*, a' ki a' miképen tudunkra vagyon békeségre tzelozó instructióval Párisba menni parantsoltatott, még most is Berlinbe tartózkodik. Igen szép maga viseletű, okos, szemes 's magát mindennél kedveltetni tudó 30 esztendős ifjú ember. —

Dannenmayr Mátyás Theologiae Doctor, Horbi Kánonok, a' Bécsi Universtitás Bibliothékájának első Custossa, udvari könyvvisgáló s. a. t. ezen folyó Juliusnak 8 ik napján, életének 61-ik esztendejében munkás és hasznos életét el végezte. — A' Svéviai Kerületnek Oepfingen nevezetű helységében kezdette a' napvilágát szemlélni, ifjuságának kezdetében mingyárt a' pápi életre szánván magát, Breisgauban a' Freyburgi Universtitásban tanult, 's ugyan ott, 1771 ik esztendőben Doctorságra emeltetett a' Theologiában.

Ő Cs. és Cs. Kir. Felsége, Liptsai Könyváros *Jakobæer Gotthold Friedrik* urnak, *Dizionario Italiano Tedesco, e Tedesco Italiano di Christiano Giuseppe Jagemann* titulusú, 4 kötetben lévő, igen hasznos és ajánlásra méltó művöltárol esméretes Szó-könyvnek ujonnán való ki nyomtatására, olyan *privatum Impressorium Privilegiumot* adni különös kegyelmességből méltotztatott, a' mellynek ereje szerént ezen Szó-könyvet

a' Cs. K. örökös tartományokban öt esztendőnek lefolytok előtt rajta kívül senkinek másnak kinyomtatni vagy kinyomtatni nem szabad. — (Ezen Privilegiumot magyar nyelven, a' tulajdonos kívánsága szerént, Toldalékban fogjuk kiadni).

M a g y a r O r s z á g.

Pestről, Julius 13-ik napján. Méltos. Toth-Várad *Kászonyi András* Kir. Consiliarius és Udvarnok Ur, a' Fels. uralkodó Háznak egy nagy hive, kedves Hazájának nagy oszlopa, több Tek. Vármegyéknek első Tábla Assessora, minekutána négy esztendővel ennek előtte a' rajta esett guta ütés miatt nagyon meg erőtelenített vólna, a' múlt Májusnak 30 ik napján, életének 70 ik esztendejében meg halálozott, és a' Kászonyi familiának Tek. Zarand Vármegyének *Kurtits* nevü helységében lévő Kriptájában, a' múlt Juniusnak 4 ik napján, sok minden részről utolsó tisztességtételére öfzve gyült uraságoknak jelenlétekben eltemetett.

N. Sápról Tek. Esztergom Vármegyéből.

Az életnek rendkívül való nagy drágasága miatt sok nyomoruságot látó szegénységnek vigasztalására azt irhatom, hogy nállunk mind az öfzi, mind pedig a' tavaszi vetések és szöllő termő hegyek olly termékeny ábrázatban mutattyák magokat, hogy lehetetlen az érzékeny szivnek, midőn ezt látja, a' könyörülő Isten eránt háladatossággal el telvén, öröm könnyeket nem húllatni, meg gondolván egyfzermind az el múlt esztendőbéli termést, mellynek a' múlt hetekben olly következése vólt környékünkben, hogy egy Pósonyi mérő tiszta búzáért 10 's 12 Rh. forintokat

adni kéntelenítettek meg szorúlt ember társaink. Széna tsak nem fél annyi lesz náliunk, mint a' múlt esztendőben vólt, de e' béli fogyatkozásunk bőven ki fog pótolódni a' szalmából; ha ugyan a' Fels. Ur Isten azon jégessői ostorát, mellyel most kilencz esztendeje, Sárlos Bóldog Asszony napján határunkat el vágta, töllünk el fordittyta.

Győr Vármegyéből Cs. Radványról Julius 10 ik napján. Melly nagy veszedelmére szolgállyon az embernek gyakorta a' részegeskedés, a' következő szomorú példából kitettzik. Itt töllünk egy óráni földön *Szapon* mulatván a' Duna vízének nagysága miatt egy Rév-Komáromi hajó, az ehez tartozó hajós legények a' csapzékra inni bé jártak, kik között egyik ugyan Komáromi lakos feleséges hajós legény, a' ki egyébként társainak vallás tételek szerént szelid, kegyes, és jambor viseletű ember vólt, a' Bachus óltarán a' részegségig tömjénezvén, a' midőn a' bor árrát kívánta vólna tölle a' kortsmáros, meg bosszonkodott, valami másfél ölni hosszóságú erős és vastag kapufát kapott, 's kalap nélkül fenn 's alá járkalván, mindent a' kit látott a' magával való viadalra hívott, de senki reá nem ügyelvén, két férfi és egy leány gyermeket a' kezébe lévő dorongalúgy meg sújtott, hogy az elsőbbek között az egyik mingyárt meg hólt, a' kettő pedig még ma is élet és halál közt fetreng. Azomban tsak hamar fel ébredvén benne a' kis biró a' lelki isméret, vállára vetvén a' dorongot a' faluból ki ment, és a' Duna töltésen sétálgatott mind addig, mig öt helységbeli ember olly véggel, hogy a' gyilkost el fogják, utánna eredett, kiket midőn látta, a' viz partján sebesebb lépésekkel mind addig ügetett, mig

amazok hozzája közelitettek volna, 's ekkor a' kezében vólt dorongot eleikbe vetette, maga pedig a' Duna vizébe ugrott, a' honnan más nap hóltan vonatott ki. — Rettentsék el az illy szomorú történetek az olly szüléket, a' kik szerfelett való szeretettel viseltetvén magzatjaikhoz, őket még kisded korokba és az anyai téjjel szoktatják a' részegítő italokhoz.

N é m e t O r s z á g.

Nállunk (igy írnak Lipsziából Junius 24 ik napján) éppen olly terhes szükség és drágaság uralkodik a' jelenvaló időben, mint a' millyen volt 1771 és 1772-ik éltendőkben, a' midőn a' kenyérnek szük vólta miatt, rothasztó 's több e' féle nyavalyák támadván ezen Saxoniai Vál. Fejedelemségben, egynéhány ezer ember lön a' szükségnek áldozatjáva. Ennek a' szerfelett való drágaság nak, nem a' gabonának szüksege, hanem inkább az uzsorálkodóknak fősvénységek az oka, a' kik, hogy annál több mammont gyűjthessenek magoknak, minden piatzokon fel szedik, hajókra rakják, és az Albis (Elbe) folyó vizén más tartományokba horgyák az életet, 's annál fogva éhelhalásra juttatják polgár társaikat. A' falusiak egyet értvén az uzsorásokkal terméseiket a' közönséges piatzokra nem viszik, hanem rész szerént amazoknak nagy árron el adják, rész szerént el rejtven azokat nagyobb drágaságot várnak és okoznak. Ezen nyomorúsághoz járúl a' pengő pénznek szük vólta, mellynek szerző okai az Anglia Országi kereskedők, a' kik hazájokbéli manufacturaikkal, és az Indiai termésekkel kezünk között a' pénzt ki fatsarván és ki hordván, bennünket kóldusokká tesznek.

De nemtsak városunkban, hanem (így szól

a' Lipsiai tudósító továbbá) ezen Vál. Fejedelemségnek fő városában *Dresdában* is igen nagy szükség és drágaság fanyargattya a' Publicumot, Nem régiben néhány deputatusokat küldvén magok között a' lakosok *Pilnitzbe* a' Vál. Fejedelelemhez, annak meg bizonyítására, melly nagy grádsra lépett legyen azon városban a' drágaság, egy garasos tzipókenyeret is küldöttek Eö Vál. Herczegségéhez deputatusaik által, mellyet látván a' könyörülő szivü Fejedelem, azonnal háromszáz ezer seffel életnek vevésére alatt parantsolatot, melly a' Balticum tengerre-fekvő kereskedő városokban már meg is vásároltatott, és el is vitétt az *Albis* vizén *Drézdába*. (Egy Seffel két Posoni méröt teszen Német Országban.) Ennekfelette egy Lipsiai gazdag kereskedővel *Fregevel* olly contractusra lépett a' kormánytészék, hogy egy időről a' másokra annyi életet szerezzen bé, a' mennyi azon Vál. Fejedelemségnek szükségere kívánatik. — E' mellett a' gabonával való uzsoráskodást kemény büntetes alatt meg tiltotta, a' tehetősebb parasztokat gabonáiknak a' közönséges piatzokra való vitelekre jutalom igirés mellett serkengette, és egyet, a' ki a' maga termését a' *Naumburgi* piatzra vitte, 's az oda való szegény lakosoknak türhető árron eladta, egy aranyos medallióval, avagy emlékeztető pénzel ajándékozta meg a' maga alatta valóin segiteni kívánó kegyes Vál. Fejedelem.

Hasonló szükség nyomja a' körülbelöl lévő tartományokat, nevezetessen a' Magdeburgi Herczegséget, a' Brandenburgiai Marchiát, Sziléziát, és Cseh Országnek *Albis* vizével határos részét. *Reichenberg* vidékén a' mint az onnan irt hitelt érdemlő magános

levelekből olvassuk, egy strik, az az, egy Pesti mérő, vagy 3 véka rozsnak 42, az elegyesnek 44, a' tiszta buzának 46 rh. forintra hágott fel az árra. Sok szegény ház nép egész heten sem eszik egy falat kenyeret, sok helységeekben a' füvet meg száraztyák, és annak porát egy keves korpa liszttel elegyítvén, abból sűtnek magoknak kenyeret. — Sokan az éretlen gabonát le arattyák, száraz helyen meg fonnyasztják, meg ölik, és meg sűtik.

A' Prussziai Birodalomhoz tartozó Frankoniai Kerületbeli Anspachi tartományban, mindenütt bőv aratással biztatnak a' szántóföldeknek termései, és noha az el múlt esztendőbeli termésből is sok teljes tárházak találtak, mindazáltal még sem engedi meg a' maga népének bóldogságát munkálódó Fels. Király, sőt inkább keményen meg tilalmazta az avval való uzsorálkodást, és a' ki Fels. parantsolatját által hagyja, érezhetőképen meg bünteteti. Arra való nézve azok a' Svéviai Kerületbeli uzsorások is, a' kik ekkorig az Anspachi herczegségben sok életet fel szedtek, tudván a' Kir. parantsolatot, oda menni nem méreszelnek.

A' Fels. Prussziai Király és Királyné, a' Sándor nevet viselő Anspachi fördőből, a' hol három egész hetet mulatott, Berlin felé véven az útját, Cseh Országának népes és erős városát *Egert* incognito, az az, más nevet vévén magokra, a' Hesszen-Casszeli herczegnek és herczegnének, a' Solmsi herczeg asszonynak, a' Sax-Coburgi örökös herczegnek, 's ennek testvér húgának Orosz nagy herczeg *Constantin* feleségének, *B. Hardenberg* Status ministernek, Ausztriai Generál *Reusz* herczegnek, 's többeknek társaságokban a' múlt Junius 26-ik napján meg látogatták, annak min-

den ritkaságait meg szemléltek, délbe Gróf Zed-
vitznek nyári mulató palotájában ebédlettek.

Olasz Ország.

A' Luckai Respublikának sorsa, a' mint az
5 ik Juliusi Moniteurben (olvasd Monitörben) ol-
vashatni, végképen meg van határozódva, tudniil-
lik Fr. herczeg *Pasquale Bacciochinak*'s felesé-
gének Nápoleon Császár testvér húgának Elizának
vagy Ersébetnek, 's az ő mind két nemen lévő
és következendő maradékinak adatott örökségül,
következendő feltételek alatt: 1) *Bacciochi Pi-
ombinói* és *Luckai* herczegi tituluft visellyen. —
2) Ő fog magának ministereket választani, ő fog-
ja az egyházi hivatalokat ki osztogatni. — 3) Egy
400 főből álló testörző sereget állit fel a' *Luckai*
nevezetesebb familiákból született ifjakkól — 4)
Erre a' testörző seregre 100,000 livernél több köl-
tség ne fordittassék esztendőnként a' Status kassza-
jából, hanem minden testörző ifjúnak 30 livert ad-
jon tóldalékúl a' familiája hólnaponként. — 5)
A' herczegnek 300 ezer livert fizessen a' Luckai
Status esztendőnként, rendellyen mind a' városban
mindazonkivül egy lakó palotát számára, nyári
palotájához annyi hóld földet ragasszon, hogy ab-
ból 100000 liver jövedelme lehessen. — 6) A'
herczeg esküvéssel kötelezze magát arra, hogy ő
a' Luckai Statuft mindenkör maga egészségében,
és szabadságában meg tartya, abban a' Rom. Ka-
tolika vallást védelmezi, a' polgároknak egyenlő-
ségét és jussaikat fenn tartya, tollök semmi szük-
ségtelen adót nem kíván. — 7) Minden feudalis
és elfőséget tárgyazó törvények el töröltetnek, a'
közönséges hivatalok Luckai születésűeknek adat-
nak; a' herczeg maga is azon fog munkálódni,

hogy a' mennyire lehet a' Státus adólsága kifsebitődjék, 's végképen le fizetődjék. — 8) Semmi *militaris Conscriptiónak* helye nem lészzen a' *Luc-kai herczegségben*. — 9) *Napoleon Császár és Király* ezen Statusnak mostani constitutióját, és más-tól való nem függését által adja ugyan a' maga Sogóranak és testvérhugának a' *Piombinói herczegnek és herczegnének*, mindazonáltal azon jusnak ereje szerént, mellyet familiájára nézve magának fenn tartott, sem a' herczeg és herczegué, sem az ő gyermekeik a' Császár és Király meg egyezése nélkül meg nem hazasodhatnak.

N a g y B r i t a n n i a.

A' bálozásokban és tántzokban gyönyörködő Londoni dámák ennekelőtte minden vasárnapon bálozván az éjelt nappalá, a' napót éjtzakává változtatták által. Az ezen rendeletlenséget nem szenvedhető Londoni Érsek mind addig járt kelt a' Kormányzékhez, mig a' vasárnapi bálozást egészen meg tilalmaztatta; de így sem érhetette el feltett szélját, mivel a' furtsa elméjü dámák, hogy egy részről a' törvénynek is eleget tegyenek, de más részről a' talpok viszketegségét is meg enyhítsék, most már vasárnap éjfélt után kezdenek a' bálokhoz, 's más nap este végzik azokat el.

Pitt minister maga tzimborás társaival egyetemben újabb próbát tett *Lord Melville* barátjának a' reá következhető gyalázattól leendő meg mentesére, de feltételében még ekkorig sem boldogúlhatott. — *Leycester* úr, a' kihasonlóképen a' ministeriummal tart, az Alsó Parlamentumnak 25-ik Juniusi ülésében azt kívánta, hogy *Lord Melville* processusát illendőbb lenne a' magához hasonló Lordok, mint sem a' *Kings-Bench* avagy

a' közönséges Jürich előtt folytatni. Hogyha úgy mond, tsakugyan bünös Lord Melville, ottan leg jobban kinyilatkozódik; ha pedig ártatlan, azt is világosabban lehetne látni. Egyébaránt is sokkal nagyobb bal vélekedéssel viseltetik L. Melville ellen a' nemzet, hogy sem mint ötet a' *Kings-Benchnek* mester emberekből és bóltós kalmárokból álló tagjai igazán megítélhetnék; a' Lordok ellenben nem egy könnyen fognák a' bal vélekedések által magokat meg vakittatni engedni.

Miön az Alsó Parlamentomnak 21-ik Juni-
usi gyűlésében, a' kiyánt negyedfél millió font sterlinget (kevés hejján 39 millió forintot) megígérték volna a' nemzetnek képviselői, Fox úr ülőszekéről fel kelvén így szóllott: „Szivem lzerént kívánnám, hogy a' szárazon lakó hatalmasságok, velünk egy szivvel lélekkel dolgoznának. Ugy de mëllyik hatalmasság ez? Prusszia a' maga neutralitása mellett állandóúl meg marad, és semmi coalitióba, az az, háborút tárgyazó szövetségbe bortsátkozni nem kíván. — Austria sem könnyen fog mellénk állani; következésképpen tsak Svecia és az Orosz Birodalom maradnak hátra. Amaz semmi hathatós segítséggel nem lehet hozzánk; az utólsóbb inkább kíván békefféget mint háborút. Ennek elegendő ideje vólt a' maga szándékának kinyilatkoztatására, de mindenkor tsak alkudozott. Ministerjeinknek hát hólnapok vólt az Orosz birodalommal való egyetértésre, még is, a' Párisba küldött *Novosilzof* Orosz követnek vissza tévéséig sem tudhattyák, hanyadán légyenek. Mindenek sűrű homályba vannak s. a. t. A' Fox úr jegyzeseire *Pitth* minister így szóllott: úgy veszem, úgymond, az Orátor beszédjéből észre, hogy

ő a' szárazon uralkodó udvaroknak velünk való egyetértését óhajtya, 's ugyan azért velek való alkodozásinkat tudni szeretné. Hanem az illyetén kinyilatkoztatást a' jelen való dolgoknak mivólta nem engedi; elég az ahoz, hogy a' szárazon lakó hatalmasságokkal való szövetséget nagyítani és könnyíteni igyekeznek a' Ministerek. Hasonló módon okoskodtak ez igen fontos tárgyról a' Felső Parlamentomnak néhány tagjai.

Az Angliai Ministeriummal ellenkező rész az úgy nevezett *Oppozitzió*, az Alsó Parlamentomnak múlt Juniusi gyűléseiben minden mesterségét megvetette, hogy a' *Pitt* minister által kiyánt negyedfél millió font sterling meg ígérését meg akadályoztathassa. Ezek közt leg hevesebben megtámadta a' Ministereket *Grey* Ur, olly véggel, hogy a' nemzet kettséges kimenetelű állapotjára függeszthesse a' Parlamentomnak figyelmetességét. Már két esztendeje múlt (igy kezdette el hosszas órátióját) hogy Anglia a' Frantzia temérdek hatalom ellen újobban hadat indított. Hát illy hosszas hadakozásunk után is minémü állapotban találjuk magunkat? Mennyire jutottunk feltett tzielunkhoz? Mit kellyen a' józan politica tanáts adásához képest most már mivelnünk.“

„Akár Financziánkat, akár hadi seregeinket, akár tengeri erőnket vizsgáljam meg, semmi vigasztalást nem nyújthatok a' nemzetnek. Midön két esztendővel ennekelötte Ministerjeink háborút kezdettek vólna, azzal ketsegtettek bennünket, hogy olly jó állapotban vólnának Financziáink, hogy a' nemzeti adósságnak öregbitése nélkül is folytathatják a' hadakozást. Miként tellyessítették szavokat? Ugy, hogy már három izben vettek fel költsön

pénzt, melly mind öfzve 40 millió font sterlingre megyen. A' békefféges időkben is 40 millióra mennek rendes költségeink, a' háborús időkbe pedig több mint 30 millió rendkívül való adosságot kell tfinálnunk, következésképpen az előre el nem látott történeteket ide nem számlálván, 70 millió font sterlinget kell esztendőnként költenünk. Mindazáltal hogy hadi seregeinknek jelenvaló állapotját szorosan meg vizsgálhassuk, Financziáink szomorú ábrázatajokról szemeimet más felé fordítom.

Mit nem szóllott *Pitt* minister, minekelötte másod izben a' kórmányra ült vólna, hadi alkotmányunknak és hadi seregeinknek organisátiójok ellen? Úgy de mit mivel, avagy mitsoda jobbitást tett azokon, miölta a' kórmányt újobban által vette? Valósággal ki kellene az ő gyermeki projectomait katzagnunk, ha a' nemzetre nézve ez a' tárgy igen fontos nem vólna, avagy ha olly ellenséggel nem vólna dolgunk, a' ki rettentő hadi erejét naponként mind jobban jobban öregbiti, és ármádiájával Nagy Britanniának minden pontjait megtámadással fenyegeti. Tsalhatatlan laistromok vannak kezem közt, mellyekből által láthatni, hogy ármadiánk a' szokásban lévő rekrutirozás alkotmánya szerént 4650 fővel szaporittatott, ellenben külömbkülömbféle történetek által 4824 emberrel fogyott a' múlt esztendőben; következésképen 171 emberrel kevesítettett. Más alkalmatossággal bővebben szóllok e' tárgyról."

„Most már tengeri erőnket ezt az Anglus nemzet hatalmának erőls fundamentumát vizsgállyuk meg. A' múlt esztendőben 88 linea hajóink vóltak, most pedig a' midön ezeket beszéllem 91 oly hajóink vannak; és így tsak három linea hajóval

több mint vólt a' múlt esztendőben, el nem mellőzvéen azt is, hogy hét fregatákkal, 22 saluppal, és 50 ágyús briggel szaporodott meg tengeri erőnk. De mi hasznát vehetjük ezeknek, ha azon számlálhatatlan hajókat, mellyekből az ellenségnek flottillája áll, meg tekintjük. A' mi a' mi matrozainkat illeti, meg vagyok arról győződve, hogy azoknak számok esztendőtol fogva inkább kevesedett mint sem szaporodott. Mindent a' mit arról szólni lehetne, e' gyűllésbe kinyilatkoztatni ellenkezne az okossággal. Azért is ezen szomorú jegyzéssel végzem ezen tárgyról való beszédemet, hogy olly állapotban vagyon a' mi tengeri erőnk, melly a' maga hazáját igazán szerető hazafiú kívánságának, reménységének, és várakozásának tellyességgel meg nem felelhet."

„Mit mivelünk mind eddig azon tárgyak elérésére, mellyet a' háborúnak elkezdésével magunk eleibe tettünk? A' mint tudva vagyon, olly véggel kezdettünk újabb háborút, hogy Franczia Ország ki terjedésének határt vessünk, hogy óriási lépesekkel nevedő hatalmát meg erőtlenítsük. Mit mivelünk azon végre mind eddig? Mit várhatunk a' józan okossághoz képest Ministerjeinktől? Hát ugyan szorosabb határok közzé rekeszthettüké Fr. Orzágnak minden részben uralkodó befolyását? Bonaparte Olasz Ország vas koronáját, magatette maga fejére, Spanyol Ország hatalmas frigyésévé lön Anglia ellen, *Cath. Belgium* az övé, Hollandia az ő akaratjától függ; Hannoverát Fels. Királyunknak ösi Országát elfoglalta; az Alpes hegyek, az Oceanus tenger, a' Rhenus, és a' Pyreneusok roppant birodalmának harárt nem vethetnek. Minden az eránt való reménységünk, hogy

az ő hatalmát szorosabb határok közzé rekesztjük, hijábavaló és tsábitó. Helvétzia és Olaszország tágas kapukat nyitnak ő előtte Németországba, a' Hannóverai Vál. Fejedelemség külső orgyanánt szolgál ő néki, a' midőn az északi Hatalmasságok ellen fordítani akarja fegyverét. — Európának tágas térdsége az a' tsata mező, a' melylyen ő telhetetlen uralkodásra való vágyódásait eszközteni kívánnya. (A' többit más alkalmaztossággal.)

Tudománybeli Jelentés.

Kevés idő múlva Pesten fog megjelenni következő című munka: — *Joannes Sylvesternek, az az Szinnyérváraljai Erdösi Jánosnak, Magyar-Deák Grammatikája; nyomt. Új Szigeten, 1539. és: a' Krakкаи 1549. kijött Orthographia Vngarica. — Ezt Kir. Palota-Mester, Somogyi Fő Ispán, Szent Januarius Rendebeli Csillagos Lovag, 's Göttingi Tudom. Társ, Sárvári Felső Vidéki Gróf Széchényi Ferencz' Excell. Nemzeti Bibliothecájából: amazt azon egyetlen-eggy nyomtatványból, melly a' mi időnkre, a' mennyire ugyan még eddig tudatik, egyedül jutott el, 's Sinay Miklós Úrnak kincsei között Debreczenben tartatik, általvette, Előbeszédjeiket megírta, 's kritikai's philologiai gloszszákkal elhintette Kazinczy Ferencz. — Ez a' híradás azoknak, a' kik a' dolgokat a' magok' érdemek szerint betsülni tudják, addig is örvendetes újság lészzen, míg a' munka a' sajtó alól kifzabadulánd. A' Sylvester' Grammaticája, mellynek, a' mint említve van, minden exemplárjai annyira elfogytak, hogy egyedül az az eggy jöhetett-által a' mi időnkre, azon felyül hogy legelső Grammati-*

cánk a' melly valaha íratott, első magyar könyv is melly magyar földön nyomtattatott; mert ha a' Mátyás Király' Budai igen hamar elenyészett typographiáját oda nem számláljuk, (mellyben csak egy rövid Chronicon Hungariæ jött ki 1473-ban) úgy ez a' Tárnok-mester, továbbá Bán, végre Palátinus Nádasdi Tamás' typografiája volt az, a' melly a' Hazában legelőször felállítatott. — A' Krakki *Orthographia Vngaricának* Előbeszédjét egy B. A. betűs nevű ismeretlen Tudós írta. A' kiadó *Baksai Abrahamot*, Cardinális *Báthori Andrást*, *Batizi* és *Beythe Andrást*, végre megfordítva *Benedictus Abádit* vette kérdés alá: de ezeknek egyike sem írhatta a' könyvet, azon okoknál fogva, mellyeket a' kiadó a' munka' Előbeszédjében előhord. — Kérettenek Hazánk' Tudósai, hogy ha ezt a' homályt eloszlatni tudják, ne terhelteffenek a' Kiadót, Bihar Vármegyének Érsemlyén nevezetű Postás helységébe küldendő levelek által tudósítani, hogy az ezen jelentést a' munkában használhassa.

T u d ó s í t á s.

Alább írt a' két Magyar Hazának tudtára adni kívánom, hogy én ezen privilegiált városban lévő, szép helyen fekvő, egy fedel alatt kilentz szobából álló házamat, mellynek két konyhája, két eleséges komoraja, két pintzéje, négy kotsira való szekérszine, egy szép udvari kertje, mellyben öt öles glaszhaus, avagy üveges és fütőkementzés ház is van, 12 lóra és egymás hat szarvas marhára való istállója, egy kerek kútja, e' mellett 16,1600 quadrat ölből álló kaszaló rétje, két calcaturúra, avagy nyomásra való nyólcz hóld leg jobb qualitású gabona termő szántó földje vagyon,

kótya vetye' által el adni szándékozok. Ezen házhoz 17 hóldból álló szállás föld, fele kaszáló, fele szántó, azon hét öles ház, egy konyhával, egy neveltetett fűzfa erdő is tartoznak. — Belylyebb az úgy nevezett *Ségában*, az az, majorban, egy 30 öl szélességű, és 128 öl hosszúságú veteményes és gyümölcsös kert; benn a' városban, leg szebb helyenn, 14 öl szélességű, és 60 öl hosszúságú jó tágas fundus, az azonn lévő zfindellel fedett kukuritza kassal együtt, mellyenn mind házat, mind kertet szépet lehet építeni. Továbbba a' Ménesi hegyekenn egy szőlő, melly ha jól és illendő módon miveltetik, és ha valamelly tsapás a' szőlőhegyeket nem érdekli, 70 sőt 80 akó bor is meg terem. Utollyáia azt is meg jegyzem, hogy a' fent említett házamban lévő bútorokat is, úgymint tölgyfából készült almáriumokat, székeket, tükröket, lufztereket, avagy új módi gyertyatartókat, akár a' házzal együtt, akár azon kívül, vagy öszveséggel, vagy darabonként el adni kész leszek. A' kótyavetyének idejét a' jövő September 20 ik napjára határozom meg. A' kinek a' fent előszámlált háznak, szállásnak, fundusoknak, szőlőnek, és egyebeknek megszerzésekre kedve leszen, azokat addig is vagy maga meg szemlélheti, vagy meg hatalmazott embere által meg nézettetheti, 's velem alkuba botsátkozhatik, minthogy licitation kívül is kész leszek azokat al adni. — *Irtam Aradon Sz. Jakab havának első napján 1805. esztend.*

Vitkai Pál néhai Szalpek György
Ur Jószágának vólt plenipotenti-
tus Inspector.

D. D. S.